

Timothy J. Keller,
Making Sense of God. An Invitation to the Skeptical.

London: Hodder & Stoughton 2016. 326 sider.

DKK 207,00 NOK 202,00

Michael Agerbo Mørch
stud.theol.

Tillad mig at indlede med en selvbiografisk note. Da jeg i 2006 blev personligt kristen, var det en slags kulmination på et længere forløb, hvor tilliden til Gud havde ændret sig fra at være en kølig selvfølgelighed til at være grundlaget i en personlig relation. Jeg læste ret intenst i Bibelen og oplevede igen og igen styrken og kraften i Guds ord. Jeg blev tilmed læsehest og begyndte at sluge populærteologi om mange forskellige emner. Hurtigt fandt jeg forholdet mellem tro og videnskab stimulerende, og jeg begyndte at læse lettere apologetik. Jeg var overbevist om, at kristendommens sandhedsprætention var legitim, og jeg syntes, at både verdensbilledet, etikken, håbet og erfaringerne talte for kristendommens troværdighed. Imidlertid var det også en periode, hvor en anderledes opfattelse skyllede ind over mit gymnasium. En gut i klassen under mig var blevet besnæret af Sam Harris' voldsomme religionskritik i *Troens fallit* og udbredte gerne synspunkterne blandt medstuderende. Jeg besluttede mig derfor for at læse hele molevitten af nyateistisk litteratur på dansk: Richard Dawkins *Illusionen om Gud*, Sam Harris *Troens fallit* og *Brev til en kristen nation*, Christopher Hitchens *gud er ikke stor* og Lone Frank *Den femte revolution*. Det affødte en del interessante diskussioner, som til tider rystede min nyvundne tro, men som langt på vej også styrkede den. Det stimulerende var, at vi havde en klar og åben debat. Vi var uenige, men vi tog tyren ved hornene og lod argumenterne være skytset.

Sådan var oo'erne så opløftende ...

For når jeg nu bevæger mig i det københavnske kulturliv og møder mennesker i min boligblok, så er det ikke kampklædte ateister, der går tretten af på dusinet. Jeg møder oftest ligegyldighed, inerti og bramfri relativisme, når samtalen nærmer sig religiøse spørgsmål. Hvorfor overhovedet beskæftige sig med det? Kristendom, det har vi jo prøvet; vi er videre!

I mange år har jeg oplevet en stigende frustration i mig selv over, at jeg ikke har kunnet engagere mine ikke-kristne venner, naboer og tilfældige i en snak om Gud. Det er som om, at Gud er skrevet ud af ligningen, inden vi overhovedet er gået i gang.

Den frustration forsøger amerikanske Timothy J. Keller at imødekomme med sin seneste apologetiske bog, *Making Sense of God*. Bogen er nærmest en to'er, for den følger op på *Reason for God* fra 2008, der var et modspil til nogle af de ovennævnte ateistiske manifeste. Men Keller har oplevet den samme træghed over for religion, som jeg har fornemmet, og derfor er denne bog egentlig et skridt længere tilbage. Hvor *Reason for God* svarede på, hvorfor det gav rationel mening at tro på Gud på trods af alle indvendingerne, så svarer *Making Sense of God* på, hvorfor vi overhovedet skal interessere os for spørgsmålet. Og det er højest tiltrængt. Keller forklarer selv sammenhængen mellem bøgerne således: "*The Reason for God* also does not address many of the background beliefs that our culture presses on us about Christianity, which make it seem so implausible. These assumptions are not presented to us explicitly by argument. Rather, they are absorbed through the stories and themes of entertainment and social media. They are assumed to be simply 'the way things are.' They are so strong that even many Christian believers, perhaps secretly at first, find their faith becoming less and less real in their minds and hearts." (5).¹ Den diagnose er den mest præcise karakteristik af vesterlændiges forhold til kristendommen, som jeg har set.

¹ Alle referencer er til *Making Sense of God*.

Et spind af faktorer

Kellers hovedtese i bogen lyder: “The reality is that every person embraces his or her worldview for a variety of rational, emotional, cultural, and social factors” (4). Pointen er, at det fra starten slås fast, at *ingen* mennesker har et verdenssyn, som udelukkende er baseret på rationalitet, på kultur eller følelser. Vores verdensbillede er et spind af faktorer, og vi er under påvirkning fra mange sider hele tiden. Det kræver en betydelig indsats at gennemskue sine egne påvirkninger, hvorfor Keller også trækker massivt på nogle dygtige samfundsteoretikere som Charles Taylor, Terry Eagleton, Luc Ferry, Jonathan Haidt, Robert Bellah osv.

Bogen rummer tolv kapitler fordelt på tre dele. Første del kaldes “Why does anyone need religion?” og består af to kapitler. I kapitel et forklarer Keller, at religion ikke er på tilbagetog globalt set, fordi den religiøse del af verden vokser, mens den sekulære del af verden ikke reproduceres. Desuden synes mange, at det sekulære verdenssyn “mangler noget”, og folk har en generel fornemmelse af “a transcendent realm” (11). Keller læner sig her meget op ad religionssociologisk empiri, som underbygger substansen i tesaerne. Som første svar på første dels grundlæggende spørgsmål skriver Keller udfordrende: “People believe in God not merely because they feel some emotional need, but because it makes sense of what they see and experience” (23).

Kapitel to tager fat på skismaet mellem tro og sekularisme, der er en central problemstilling i bogen. Han insisterer på, at skiftet fra tro til sekularisme ikke er et tab af tro, men erhvervelsen af en ny tro, hvor grænsen mellem ortodoksi og hæresi blot er trukket et andet sted (31). Ifølge Keller indeholder den sekulære tro: en eksklusiv rationalitet; en forestilling om, at der gives et “view from nowhere” angående verdensbillede; “background beliefs” som ikke erkendes (det vil sige, at ethvert menneske har utallige meninger om virkeligheden, som er overtaget fra autoriteter, kulturen, sociale sammenhænge og lignende). Til det følger Keller en skarp kritik af agnosticisme (at mennesket ikke kan vide noget om Gud), som er befriende, fordi agnosticismen ofte får lov

at leve et fredeligt, uanfægtet liv i skyggen af ateismen. Med hjælp fra filosoffen, Michael Polanyi, skriver Keller: "You cannot say, 'no one can know enough to be certain about God and religion,' without assuming at that moment that you know enough about the nature of religious knowledge to be certain about that" (38).

I stedet handler det om at få tro og viden til at balancere, det subjektive og det objektive. For ligesom et religiøst livssyn ikke kan bevises, men dog underbygges, ligeså kan sekulær moral ikke begrundes empirisk og heller ikke begrundes ud fra et materialistisk verdenssyn. Derfor opfordrer Keller til en selvbesindelse fra skeptikernes side, så samtalen kan blive mere konstruktiv: "Rather than unfairly asking only religious people to prove their views, we need to compare and contrast religious beliefs and their evidences with secular beliefs and theirs" (53).

En meningsfyldt tro

Anden del af bogen kaldes "Religion is more than you think" og består af kapitel tre til ti. De er struktureret omkring seks komponenter, vi ifølge Keller ikke kan leve uden: mening (kap 3), tilfredsstillelse (kap 4), frihed (kap 5), identitet (kap 6-7), håb (kap 8) og retfærdighed (kap 9-10). Kapitlerne fremstår skarpe og godt struktureret, og Kellers evner som kulturel seismograf får virkelig lov til at folde sig ud. Det er en tilbagevendende pointe, at moral ikke er noget, vi kan skabe i os selv. Selvom det er et populært synspunkt, vil vi uundgåeligt modsige os selv, fordi vi aldrig vil kunne have et synspunkt, der ikke kan modsiges. "Du må ikke torturere krigsfanger for sjov" siger én, "hvorfor, det føles rigtigt" svarer bødlen. Og så bliver det en strid om ord. Keller kommer med flere vidnesbyrd om, at skeptikere er blevet omvendt, når de har gennemtænkt det moralske argument for Guds eksistens. Det er et virkelig tungtvejende og erfaringsnært argument.

Bogen er fyldt med indsigter, som ikke bare gav mig input til mine samtaler med ikke-kristne, men som også anfægtede min indre sekularist. For som citatet længere oppe sagde, så er også kristne påvirkede af den skeptiske selvfølgelighed. Et eksempel er

manglen på mening i livet. Jeg læste engang, at en undersøgelse i USA havde vist, at 75 % af unge, amerikanske evangelikale stadig ledte efter meningen med livet (!). For Keller burde det dog ikke overraske, da kristne fra Bibelen ved, at livet kan føles meningsløst, fordi vi er afskåret fra Guds nærvær pga. synden (75).

Et andet eksempel er rettet mod samfundsdebatten. Her tales der ofte om fremgang, progressivitet og så videre. Men som Keller klargørende påpeger, så kan vi ikke definere progressivitet, hvis ikke vi først har defineret moralen. Og hvordan kan vi det uden en universel moral givet af det Absolutte? Det progressive blive et hurra-ord, som alle tror, vi er enige om, men som egentlig er splittende og sektersk.

Preliminært forsvar

Bogen afsluttes af del tre "Christianity makes sense", som er et kort opkog af *Reason for God*. Det sprudler ikke helt så meget der, men er en lille smagsprøve på, hvilke argumenter, der kan gives for Guds eksistens, Bibelens troværdighed, opstandelsens historicitet med mere.

Samlet set kan jeg ikke give denne bog stærke anbefalinger nok. Den er fremragende skrevet, klar og underholdende, intellektuelt stimulerende og befriende frimodig over for en verden, der tror, den har vinket Gud farvel. Hvis skeptikerne virkelig tror, at det er umuligt at få Gud til at give mening i det 21. århundrede, så skulle de opfordres til at læse *Making Sense of God*. Bogen burde hustandsomdeles eller som minimum være pensum på pastoralseminarerne. Som D.A. Carson engang har sagt i en anden sammenhæng: Put this in your theological pipe and smoke it!